

СТАЛА БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Музика-Стефанчук Оксана Анатоліївна,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Дубко Анастасія Станіславівна,

асистентка кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У статті проаналізовано такий феномен сучасності, як стала банківська діяльність, яка своєю появою на світовій економіко-правовій арені відображає переорієнтацію фінансового сектора на забезпечення виконання цілей сталого розвитку, тобто зростає визнання ролі фінансів у вирішенні проблем екологічного, соціального та управлінського характеру. Як відзначається, стала банківська діяльність виходить за межі традиційних фінансових цілей з огляду на інтеграцію міркувань соціального, екологічного та управлінського характеру, і саме тому забезпечення нормативно-правового регулювання сталої банківської діяльності заслуговує на особливу увагу з боку дослідників у сфері фінансового права. Аналізуючи категорію сталої банківської діяльності та можливості фінансово-правового регулювання відповідних правовідносин, авторки звертають увагу на визначення та особливості концепції сталого розвитку, а також надають власне визначення категорії «стале фінансування». У статті стале фінансування пропонується розглядати як відносини щодо надання фінансових ресурсів у різних формах та за допомогою різних механізмів суб'єктам господарювання, публічно-владним утворенням та іншим суб'єктам, які реалізують проекти, програми та окремі ініціативи, спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку. Також наведено приклади реалізації сталих банківських практик у розрізі компонент екологічного, соціального та управлінського характеру. Особливу увагу в дослідженні приділено також аспектам Політики Національного банку України щодо розвитку сталого фінансування до 2025 року. Аналізуючи сучасний стан забезпечення нормативного регулювання сталої системи банківських установ, авторки доходять висновку, що наразі в межах українських правових реалій банківська діяльність як вид сталої економічної діяльності не забезпечена ні імперативним правовим регулюванням, ні засобами заохочення з боку регулятора на впровадження такої практики. Саме тому, на думку авторок дослідження, необхідно створити адекватну сучасним реаліям нормативно-правову базу регулювання та заохочення сталої банківської діяльності на основі вже розроблених декларативних документів Національного банку України.

Ключові слова: стала банківська діяльність, сталий розвиток, стале фінансування, ESG, банківська діяльність, банківська установа, Національний банк України.

Muzyka-Stefanchuk Oksana, Dubko Anastasiia. Sustainable banking activity as a subject of regulation within the domain of financial law

In this article, the authors analyzed such a modern phenomenon as sustainable banking activity, which by its appearance in the world economic and legal arena reflects the reorientation of the financial sector to ensure the fulfillment of the goals of sustainable development, that is, the growing recognition of the role of finance in solving environmental, social and governance

problems. As the authors note, sustainable banking goes beyond traditional financial goals due to the integration of social, environmental, and governance considerations, and that is why the provision of legal regulation of sustainable banking deserves special attention from researchers in the field of financial law. Analyzing the category of sustainable banking activity and the possibilities of financial and legal regulation of relevant legal relations, the authors draw attention to the definition and features of the concept of sustainable development, and also provide their own definition of the category "sustainable financing". In this article, sustainable financing is proposed to be considered as legal relations regarding the provision of financial resources in various forms and with the help of various mechanisms to business entities, public authorities, and other entities that implement projects, programs, and individual initiatives aimed at achieving sustainable development goals. The authors also provide examples of the implementation of sustainable banking practices in terms of environmental, social, and governance components. Within the framework of this study, special attention is also paid to the Policy of the National Bank of Ukraine regarding the development of sustainable financing until 2025. Analyzing the current state of ensuring legal regulation of sustainable banking institutions, the authors conclude that currently, within the framework of Ukrainian legal realities, sustainable banking as a type of sustainable economic activity is not provided with either mandatory legal regulation or means of encouragement from the regulator to implement such practices. That is why, in the opinion of the authors of this study, it is necessary to create a regulatory framework adequate to modern realities for the regulation and promotion of sustainable banking activity based on the already developed declarative documents of the National Bank of Ukraine.

Key words: *sustainable banking activity, sustainable development, sustainable finance, ESG, banking activity, banking institution, National bank of Ukraine.*

За останні роки світовий фінансовий сектор зазнав змін парадигми свого функціонування в бік переорієнтації на забезпечення виконання цілей сталого розвитку та відповідальної бізнес-практики. У цьому контексті збільшуються інтерес та увага світової спільноти до такого феномену сучасності, як стала банківська практика, що відображає визнання ролі фінансової індустрії у вирішенні проблем екологічного, соціального та управлінського характеру. Безперечно, сталий банківський бізнес виходить за межі традиційних фінансових цілей, інтегруючи екологічні та соціальні міркування в банківські операції, інвестиційні рішення та практику управління ризиками. І оскільки сама категорія сталості стає все більш центральним елементом для стратегій економічного розвитку, правове регулювання сталої банківської діяльності, на нашу думку, потребує особливої уваги з боку дослідників у сфері фінансового права. Саме тому статтю присвячено тематиці сталої банківської діяльності в контексті її фінансово-правового регулювання з метою просування наукового дискурсу в цій сфері та сприяння прийняттю обґрунтованих рішень щодо сталого фінансування в практичній площині.

Спочатку варто зазначити, що банківська діяльність як така є предметом фінан-

сово-правового регулювання в тій частині правовідносин, для яких є характерним особливий суб'єктний склад. Так, норми фінансового права регулюють ті суспільні відносини у банківській сфері, в яких обов'язковим учасником виступає регулятор – Національний банк України, а іншою стороною правовідношення виступає підконтрольний регулятору суб'єкт, тобто банківська установа як елемент другої ланки банківської системи [1]. Такі правовідносини характеризуються імперативним методом правового регулювання та виникають у процесі здійснення регулятором своїх завдань та функцій щодо підконтрольних йому суб'єктів – банківських установ, наприклад, відносини щодо заснування, реєстрації, реорганізації та ліквідації банків, виконання банківськими установами вимог щодо діяльності, капіталу та управління, проведення банківського нагляду Національним банком України тощо.

Відповідно до положень профільного Закону України «Про банки і банківську діяльність», банківська діяльність являє собою залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, а також відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних

осіб [2]. Разом із тим банківські установи на території України мають право, крім зазначених банківських послуг, надавати також й інші фінансові послуги (крім страхування), зокрема: послуги з фінансового лізингу, факторингу, надання гарантій, торгівлі валютними цінностями, фінансові платіжні послуги, а також послуги в межах професійної діяльності на ринках капіталу – діяльності з торгівлі фінансовими інструментами та організації такої торгівлі, клірингової та депозитарної діяльності, діяльності з управління активами інституційних інвесторів та майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю, а також діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів [3]. Не поглиблюючись на сторінках цієї статті в дискусію щодо розмежування категорій «банківська діяльність» та «банківські послуги», адже це не є предметом дослідження, зацентруємо увагу на іншому аспекті, а саме на тому, що натеper «традиційна» банківська діяльність набуває нових сенсів, адже банківські установи починають відігравати вагомий роль у реалізації так званих «зелених» проєктів або – згідно з чинною законодавчою термінологією – проєктів екологічного спрямування. Вважаємо, що залучення банків до реалізації таких проєктів відображає зростання розуміння в суспільстві щодо необхідності забезпечення реалізації сталих та відповідальних банківських практик.

Загалом, сталий розвиток як концепція передбачає встановлення балансу між задоволенням сучасних загальнолюдських потреб та збереженням безпечної довкілля [4], тобто одним із вихідних елементів цієї концепції є вимоги щодо захисту навколишнього середовища, які поряд з економічною та соціальною компонентами сталого розвитку повинні забезпечуватися шляхом використання податкових важелів, інвестицій, проведення розсудливої бюджетної політики, а також розвитку ринків капіталу через банківські системи [5]. Важливою функціональною складовою частиною забезпечення сталого розвитку виступає таке явище, як стале фінансування, яке, за визначенням Єврокомісії, є процесом урахування екологічних, соціальних та управлінських міркувань під час

прийняття інвестиційних рішень у фінансовому секторі, що призводить до більш довгострокових інвестицій у стійку економічну діяльність та проєкти [6].

Тут варто зазначити, що Національним банком України було опубліковано Політику щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року (далі – Політика) [7], метою якої стало формування цілісного бачення ключових засад розвитку сталого фінансування в Україні та необхідних для їх реалізації дій самого Національного банку України з урахуванням забезпечення послідовності та адаптації до змін як банківської системи, так і діяльності небанківських фінансових установ, що сприятимуть фінансовій стабільності. Цей документ визначає декілька ключових аспектів.

Так, по-перше, в розділі «Основні поняття та терміни» Політики надається дефініція категорії «стале фінансування», яка змістово дублює визначення Єврокомісії: «стале фінансування – це інтеграція екологічних, соціальних та управлінських критеріїв (ESG) у фінансові послуги для досягнення результатів сталого розвитку, включаючи пом'якшення та адаптацію до несприятливих наслідків зміни клімату». У цій Політиці екологічні, соціальні та управлінські фактори визначаються як «фактори, що можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на фінансові результати чи платоспроможність суб'єкта господарювання, фізичної особи, сталий розвиток країни, та ті, що пов'язані з екологічними, соціальними та управлінськими питаннями». Окрім цього, роблячи посилання на Регламент ЄС 2020/852 щодо створення засад для сприяння сталому інвестуванню [8], автори Політики звертають увагу на чотири принципи сталої економічної діяльності, згідно з якими економічна діяльність є сталою, якщо вона:

1) має значний внесок у досягнення однієї або кількох із шести екологічних цілей (тобто цілей щодо пом'якшення наслідків зміни клімату; адаптації до кліматичних змін; сталого використання та охорони водних і морських ресурсів; переходу до циркулярної економіки; запобігання забрудненню та контролю за ним; захисту і відновлення біорізноманіття та екосистем);

2) не завдає значної шкоди кожній із зазначених екологічних цілей;

3) здійснюється з дотриманням мінімальних соціальних гарантій;

4) дотримується технічних критеріїв.

Так, значний внесок у досягнення перелічених екологічних цілей визначається залежно від конкретної екологічної мети, наприклад, пом'якшення наслідків зміни клімату може означати стабілізацію концентрації парникових газів в атмосфері через впровадження заходів з енергоефективності або використання відновлюваних джерел енергії під час її виробництва. Якщо ж говорити про зазначені вище мінімальні соціальні гарантії, то останні включають гарантії, передбачені, зокрема, рекомендаціями Організації економічного співробітництва і розвитку щодо транснаціональних корпорацій [9], релевантними документами Міжнародної організації праці, Керівними принципами ООН щодо бізнесу та прав людини тощо [10].

На нашу думку, стале фінансування є тим явищем сталого розвитку, яке поширюється на екологічну та соціальну компоненту останнього і враховує так званий управлінський фактор, що передбачає оцінювання якості управлінських практик суб'єктів господарювання (зокрема банківських установ), які повинні передбачати забезпечення підзвітності та відповідальності керівного складу, прозорість і розкриття фінансової та іншої інформації, використання етичних бізнес-практик, управління ризиками (їх ідентифікацію, оцінювання та пом'якшення наслідків), наявність стратегії сталості (інтеграцію міркувань ESG до бізнес-стратегії), забезпечення гендерної різноманітності, а також правового та антикорупційного комплаєнсу. Щодо критеріїв (міркувань) ESG зазначимо детальніше.

ESG (Environmental, Social and Corporate Governance) – це триада факторів, які допомагають зацікавленим сторонам зрозуміти, яким чином той чи інший суб'єкт керує ризиками та можливостями, пов'язаними з питаннями сталого розвитку, та які з них фактично змінили спосіб прийняття рішень щодо розподілу капіталу багатьма великими гравцями ринку, що надають фінансові послуги [11]. Ці фактори мають вирішальне значення для

сталого банківської діяльності, адже вони спрямовують банківські установи до відповідальної та етичної бізнес-практики. Інтегруючи фактори ESG у свої операції та інвестиційні рішення, банки можуть сприяти захисту довкілля, соціальній справедливості та належному управлінню, забезпечуючи при цьому довгострокову фінансову стабільність. Ці критерії покликані допомагати банкам виявляти ризики та керувати ними, підвищувати прозорість та підзвітність, а також відповідати очікуванням клієнтів, інвесторів та регуляторів. На нашу думку, за своєю суттю ESG є наріжним каменем сталого банківського бізнесу, забезпечуючи узгодження фінансових цілей із ширшими цілями соціального та екологічного характеру.

З точки зору характеристики явища сталого фінансування крізь призму фінансового права пропонуємо визначати стале фінансування як відносини щодо надання фінансових ресурсів у формі інвестицій, кредитування, грантів, субсидій, а також через механізми придбання цільових (зокрема зелених) облигацій і фінансування проектів державно-приватного партнерства суб'єктам господарювання, публічно-владним утворенням, неприбутковим організаціям громадянського суспільства, які реалізують проекти, програми, окремі ініціативи, що спрямовані на досягнення певних цілей сталого розвитку, як-от захист довкілля, розвиток соціальної сфери та етичне управління. Якщо ж спробувати також розмежувати категорії «стале фінансування» і «сталі фінанси», які часто використовуються як синонімічні, вважаємо за можливе зазначити, що сталі фінанси як об'єктивне явище змістово охоплюють низку різноманітних фінансових заходів, таких як інвестування, кредитування, а також впровадження відповідальної та сталої ділової практики у фінансових установах. Серед прикладів можна навести включення факторів ESG до інвестиційних стратегій, розроблення «зелених» фінансових продуктів, а також впровадження сталої банківської практики.

На наше переконання, стала банківська діяльність як вид економічної діяльності означає ту банківську практику, яка враховує та надає пріоритет екологічним,

соціальним та управлінським міркуванням поряд з економічними міркуваннями, тобто прибутковістю. Вона передбачає інтеграцію принципів стійкості в усі аспекти банківських операцій, включаючи кредитування, інвестиції, управління ризиками та корпоративне управління, та за своїм змістом є сукупністю практик, які підвищують сталість банківських установ в економічному, соціальному та екологічному аспектах. Сталі банки прагнуть створювати позитивні наслідки для довкілля та суспільства, зберігаючи стабільні фінансові результати (що, по суті, прямо корелює з концепцією сталого розвитку).

Отже, ключові компоненти сталої банківської діяльності можуть включати:

Екологічні міркування. Сталі банки оцінюють та керують екологічними ризиками, пов'язаними з їх економічною діяльністю та інвестиціями. Вони можуть просувати екологічні ініціативи фінансування, підтримувати проекти відновлюваної енергетики та застосовувати екологічно відповідальну практику кредитування;

Соціальні міркування. Сталі банки прагнуть вирішувати проблеми соціального характеру, як-от подолання бідності, соціальна несправедливість, а також сприяти розвитку громад. У цьому аспекті стала банківська діяльність може передбачати пріоритетне фінансування проектів, які сприяють трудовим практикам та соціальному розвитку, і підтримку програм соціального забезпечення;

Управлінські міркування – йдеться про дотримання високих стандартів корпоративного управління, прозорості та підзвітності, етичної ділової поведінки;

Інтеграція критеріїв ESG у процеси управління ризиками задля визначення та мінімізації безпосередньо ризиків екологічного та соціального характеру. Тут йдеться про оцінювання довгострокової сталості власних інвестицій та врахування потенційного впливу факторів ESG на фінансові результати діяльності.

Наприклад, банківські установи можуть пропонувати споживачам своїх послуг широкий спектр сталих інвестиційних продуктів, як-от спільні «зелені» фонди та інші інвестиційні можливості [12]. Такі продукти дозволяють клієнтам банківських установ інвестувати в портфоліо,

в яких пріоритетними є компанії та проекти, що характеризуються застосуванням критеріїв ESG до своїх практик. По-друге, банківські інституції можуть інтегрувати екологічні міркування у власні ініціативи щодо корпоративної та соціальної відповідальності (CSR – Corporate and Social Responsibility). CSR характеризується як процес, який спрямований на прийняття відповідальності за дії суб'єкта господарювання та заохочення позитивного впливу його економічної діяльності на довкілля, споживачів послуг, працівників, громади, інших стейкхолдерів [13]. Інтеграція екологічних міркувань до CSR може передбачати пряму фінансову підтримку екологічних цілей, проектів й ініціатив, які сприяють досягненню цілей сталого розвитку.

По-третє, варто зазначити про безпосереднє управління ризиками ESG як приклад сталої банківської діяльності. Так, включення чинників ESG до систем управління ризиками банків може включати оцінювання ризиків для довкілля, пов'язаних із наданням кредитів та здійсненням інвестиційної діяльності, а також узгодження банківської діяльності із цілями сталого розвитку.

По-четверте, прикладом може бути практика прозорого звітування, тобто забезпечення прозорості інформації про власний вплив на довкілля та соціальну сферу, а також інформації про власний внесок у соціально та екологічно орієнтовані проекти, що повинно сприяти підвищенню довіри з боку клієнтів та інших стейкхолдерів.

Крім того, як ми вже зазначали вище, на нашу думку, в сучасних реаліях саме банківські установи можуть відігравати важливу роль у процесі реалізації та фінансування проектів екологічного спрямування, тобто проектів у сфері альтернативної енергетики, енергоефективності, мінімізації утворення та утилізації відходів, упродовження екологічно чистого транспорту, органічного землеробства, адаптації до змін клімату тощо [3]. У цьому контексті ми вважаємо за можливе навести деякі приклади.

Так, по-перше, банківські установи можуть пропонувати споживачам своїх послуг так звані «зелені» кредити, тобто

кредити, які мають цільову спрямованість на фінансування екологічних проєктів, а також характеризуються можливістю структурування умов та строків надання фінансових ресурсів таким чином, аби стимулювати та підтримати проєкти, спрямовані на виконання цілей з декарбонізації економіки. Тут варто зауважити, що наразі принципи «зеленого» кредитування будуються на Принципах зелених облігацій, передбачаючи використання кредитних коштів тільки на цілі екологічних проєктів, управління на умовах повної прозорості, а також використання в рамках звітування якісних та кількісних індикаторів виконання [14].

По-друге, згідно з передовою світовою практикою, банківські установи можуть виступати емітентами та андеррайтерами «зелених» облігацій. Натепер, згідно із профільним національним законодавством, емісію зелених облігацій може здійснювати особа, яка реалізує або фінансує проєкт екологічного спрямування, тобто: Рада міністрів Автономної Республіки Крим, територіальні громади в особі представницьких органів місцевого самоврядування, держава Україна в особі уповноважених органів приватного права, спеціалізовані фінансові установи (утворені Кабінетом Міністрів України чи іншим спеціально уповноваженим органом), міжнародні фінансові організації, а також юридичні особи приватного права, включаючи банки та інші фінансові установи [3]. Отже, вже зараз на законодавчому рівні передбачено можливість банківських установ здійснювати емісію «зелених» облігацій.

Серед інших можливих варіантів сталої банківської діяльності – фінансування «зеленого» ланцюга поставок (green supply chain finance) та проведення екологічного due diligence (аналізу екологічного складника бізнесу для оцінювання впливу компанії на довкілля) [15]. Так, банківські установи можуть пропонувати споживачам своїх послуг екологічні рішення щодо фінансування їх ланцюга поставок для підтримки екологічно орієнтованих практик. Тут варто зауважити, що інкорпорування міркувань ESG до фінансування ланцюга поставок призначене для зниження витрат на ведення бізнесу мікро-, малими та

середніми підприємствами за фінансової підтримки корпорацій, які володіють більшим фінансовим ресурсом [16]. Що ж до екологічного due diligence – банки можуть проводити перевірку екологічного характеру під час оцінювання кредитоспроможності своїх клієнтів або окремих проєктів таких клієнтів. Відповідний аналіз передбачає оцінювання впливу на довкілля та запровадження практик сталого розвитку суб'єктами господарювання, які прагнуть отримати борговий фінансовий ресурс від певної банківської установи.

Безперечно, банківські інституції можуть відігравати значну роль у сприянні сталому розвитку загалом та реалізації проєктів екологічного спрямування й узгодженню фінансової діяльності з цілями екологічного характеру зокрема. На нашу думку, проєкти екологічного спрямування в контексті банківської діяльності відображають реалізацію фінансових ініціатив та послуг, які підтримують виключно екологічно сталі проєкти.

Дослідники справедливо зауважують, що саме банківський сектор відіграє вирішальну роль у підтримці країн у контексті адаптації до змін клімату, мінімізації наслідків таких змін, а також збільшення фінансової стійкості до ризиків кліматичного характеру через механізм релокації фінансових потоків до кліматично важливих секторів [17].

Повертаючись знову до Політики Національного банку України щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року, звернемо увагу на такий важливий момент.

Одним із ключових аспектів цієї Політики є, поміж іншого, встановлення обов'язку фінансових установ (зокрема банків) інтегрувати системи управління екологічними та соціальними ризиками (ESRM – environmental and social risk management system) у загальну структуру управління ризиками такими інституціями [7]. Відповідна інтеграція покликана забезпечити постійну ідентифікацію, вимірювання, моніторинг, контроль і пом'якшення ризиків екологічного, соціального та управлінського характеру на всіх етапах підготовчого циклу та в період реалізації проєктів, які повністю або частково фінансуються банками та іншими фінансовими установами через

надання відповідних фінансових послуг, а також у повсякденній операційній діяльності самої фінансової установи. Крім того, запроваджена Національним банком України в 2023 році Стратегія розвитку фінансового сектору України [18], яка була прийнята на зміну Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року, передбачає розкриття інформації про ESG та запровадження ESG-рейтингування. Проте ми маємо звернути увагу, що завдання, які ставить Національний банк України у своїх стратегічних документах, як-от встановлення стандартів для фінансових установ щодо критеріїв оцінки та відбору проєктів з урахуванням їхньої ролі в рамках сталого розвитку та забезпечення проведення контролю над розкриттям інформації фінансовими установами щодо сталості їхніх операцій, поки мають лише декларативний та суто рекомендаційний, а не зобов'язальний характер. Звісно, такі документи (тобто стратегії та політики регулятора) за своїм функціональним призначенням не можуть передбачати конкретні правові рамки та норми регулювання імперативного характеру, проте проблема полягає в тому, що навіть на основі цих документів як певної ідеологічної основи для подальшого практичного розвитку все ще не були розроблені необхідні нормативно-правові акти, які були би спрямовані на стимулювання розподілу капіталу і фінансування активів, проєктів та ініціатив екологічної або соціальної спрямованості. На наше переконання, це негативно впливає не тільки на забезпеченість правового регулювання сучасних банківських відносин, але й також на інвестиційний клімат України, який у сучасних непростих реаліях потребує повноцінної транспарентності та забезпечення довіри інвестора. Так, не створено навіть систему стимулювання фінансових установ, зокрема банків, щодо впрова-

дження найкращих стандартів та практик у сфері сталого фінансування. Безперечно, необхідно враховувати, що успіх України в контексті забезпечення сталого розвитку залежить та буде залежати в найближчій перспективі саме від повноти розроблених у цій сфері Національним банком України заходів [17].

На нашу думку, натепер у межах національного правового поля банківська діяльність потребує забезпечення нормативно-правового регулювання, а саме – регулювання норм фінансового права відповідно до реалій сьогодення. Йдеться як про імперативне регулювання та/або заохочення пропонування банками сталих фінансових продуктів, емісії «зелених» облігацій, так і врахування критеріїв ESG під час реалізації банківської діяльності та фінансування сталих ініціатив споживачів банківських послуг, а також контроль за виконанням відповідних вимог.

Таким чином, тоді як «традиційна» банківська діяльність підпорядковується так само «традиційній» нормативній базі, зосередженій головним чином на питаннях фінансової стабільності та захисті споживачів банківських послуг, поява феномена сталої банківської діяльності ставить завдання адекватного забезпечення регулювання таких відносин якісно оновленими нормами фінансового права. Наразі це стає аксіомою, що саме регуляторні органи повинні орієнтуватися в мінливому ландшафті стандартів сталого розвитку, вимог до розкриття інформації та очікувань ринку, щоб забезпечити цілісність та ефективність сталої банківської практики. Крім того, гармонізація регулятивних підходів на міжнародному, регіональному та національному рівнях має важливе значення для сприяння транскордонним операціям та послідовності результатів нормативного регулювання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Койчева О.С. «Банківське право» у системі фінансово-правових дисциплін. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. Вип. 1. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2021/42.pdf. (дата звернення: 24.04.2024).
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 року № 2121-III. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>. (дата звернення: 24.04.2024).

3. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 року № 3480-IV. *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>. (дата звернення: 24.04.2024).
4. Butlin John (1989-04-01). *Our common future*. By World commission on environment and development. (London, Oxford University Press, 1987, pp.383). *Journal of International Development* 1 (2), с. 284–287. ISSN 1099-1328.
5. Monterrey Consensus of the International Conference on Financing for Development. URL: <http://www.un.org/esa/ffd>. (дата звернення: 24.04.2024).
6. European Commission. *Overview of sustainable finance*. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en#what (дата звернення: 24.04.2024).
7. Національний банк України. *Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-prezentuvav-politiku-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku> (дата звернення: 24.04.2024).
8. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020R0852>. (дата звернення: 24.04.2024).
9. OECD. *Guidelines for Multinational Enterprises*. URL: <https://www.oecd.org/corporate/mne/>. (дата звернення: 24.04.2024).
10. United Nations. *Guiding Principles on Business and Human Rights*. URL: <https://www.business-humanrights.org/en/big-issues/un-guiding-principles-on-business-human-rights/>. (дата звернення: 24.04.2024).
11. Peterdy K. *ESG (Environmental, Social & Governance)*. Official website of CFI. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/esg-environmental-social-governance/>. (дата звернення: 24.04.2024).
12. Faster Capital. *Sustainable Investment Funds*. URL: <https://fastercapital.com/keyword/sustainable-investment-funds.html>. (дата звернення: 24.04.2024).
13. Tai F., Chuang S. *Corporate Social Responsibility / National Penghu University of Science and Technology*. Chung Hwa University of Medical Technology. Taiwan. URL: https://www.scirp.org/html/3-8601351_49900.htm. (дата звернення: 24.04.2024).
14. The World Bank. *What You Need to Know About Green Loans*. 2021. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/10/04/what-you-need-to-know-about-green-loans>. (дата звернення: 24.04.2024).
15. Baker Tilly Ukraine. *Екологічний Due Diligence*. URL: <https://bakertilly.ua/id38850/>. (дата звернення: 24.04.2024).
16. Morgan J.P. *Incorporating ESG into Supply Chain Finance*. Sustainable Finance: Helping corporates implement ESG programs. URL: <https://www.jpmorgan.com/insights/payments/trade-and-working-capital/incorporating-esg-into-supply-chain-finance> (дата звернення: 24.04.2024).
17. Aizawa M., Yang C. *Green credit, Green stimulus, Green revolution? China's Mobilization of Banks for Environmental Cleanup*. *J Environ Dev* 2010(19). 119–144.
18. Національний банк України. *Стратегія розвитку фінансового сектору України*. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini>. (дата звернення: 24.04.2024).
19. Прутська О.О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/979> (дата звернення: 24.04.2024).